

Kommunane i Vestland

Saksbehandlar, innvalstelefon

Håvard Rød, 5557 2143

Revidert nasjonalbudsjett 2020 og kommuneopplegget for 2021

Fylkesmannen vil gi eit oversyn over hovudpunkta i framlegget til revidert nasjonalbudsjett 2020 og kommuneopplegget for 2021, jf. Prop. 105 S.

Dei økonomiske konsekvensane for kommunesektoren av virusutbrotet er omfattande. Det er framleis uvisst kor store verknadene vil bli. Regjeringa si vurdering er at dei økonomiske konsekvensane av allereie vedtekne løyvingar og framlegg til nye løyvingar er viktige tiltak for å redusere den økonomiske uvissa i kommunane. Regjeringa vil følgje nøye med på utviklinga i kommunesektoren og vil kome attende til Stortinget med nye tiltak dersom det er behov for det.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane utan at fylkeskommunane er med, og «departementet» betyr Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Endringar i det økonomiske opplegget for 2020

Pris- og kostnadsvekst

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane var i statsbudsjettet 3,1 prosent. Denne er justert ned til 1,4 prosent i revidert nasjonalbudsjett :

	statsbudsjettet	revidert NB
lønsvekst	3,6 prosent	1,5 prosent
prisvekst varer og tenester	2,2 prosent	1,2 prosent
samla prisvekst	3,1 prosent	1,4 prosent

Kostnadsveksten (løns- og prisvekst) er redusert frå 3,1 prosent til 1,4 prosent. Dette inneber ei påreknna innsparing for kommunane med 7,7 mrd. kroner i 2020.

Skatteinntekter

I revidert nasjonalbudsjett er pårekna skatteinntekter for kommunane justerte ned med om lag kr 4,0 mrd. Pårekna skatteendring i prosent for kommunane i år, samanlikna med innkomen skatt i 2019, blir med dette justert frå pluss 1,3 prosent til minus 1,1 prosent.

Økonomiske konsekvensar - pårekna overslag for 2020

I tillegg til venta reduksjon i skatteinntektene for kommunane i år, er det rekna med at kommunane vil få meirutgifter (kr 3,5 mrd.) og redusert brukarbetaling (kr 2,5 mrd.) i år som følgje av virusutbrotet. Dette gir i utgangspunktet eit samla økonomisk tap i år for kommunane på om lag kr 10 mrd.:

- Reduksjon skatteinntekter, kr 4,0 mrd.
- Meirutgifter, kr 3,5 mrd.
- Redusert brukarbetaling, kr 2,5 mrd.
- kr 10,0 mrd.

Meirutgiftene omfattar kostnader til auka kapasitet og smittevernustyr i helse- og omsorgstenesta og mellombels endring i sosialtenesta.

Det er lagt til grunn at det økonomiske tapet i år for ein stor del vil bli utlikna gjennom innsparing som følgje av lågare løns- og prisvekst (pårekna til kr 7,7 mrd.). I tillegg kjem dei tiltaka som allereie er vedteke.

Desse er:

- Auka ramme for skjønstilskot, kr 0,4 mrd.
- Generell styrking gjennom auka rammetilskot, kr 3,75 mrd.
- Auka rammetilskot for bortfall av foreldrebetaling i barnehage og SFO, kr 1,0 mrd.
- kr 5,15 mrd.

Stortinget har vedteke ein auke av eigenkapitalen i Kommunalbanken med kr 750 mill. Mange kommunar har hatt problem med å refinansiere lån som følgje av uro i kapitalmarknaden. Kapitalauken legg til rette for at Kommunalbanken kan refinansiere kommunal gjeld som forfell fram mot sommaren.

Det er i revidert nasjonalbudsjett framlegg om ein reduksjon i arbeidsgjevaravgifta i to månader, slik Stortinget har oppmoda regjeringa om. For kommunane utgjer dette ei innsparing på om lag kr 2,0 mrd. Nedsettinga av arbeidsgjevaravgifta er for 3. termin i år, og med fire prosentpoeng.

Andre framlegg til auka løyvingar i revidert nasjonalbudsjett

I revidert nasjonalbudsjett blir det gjort andre framlegg om kompensasjon for kommunane:

a) Tiltaksplan for sårbare barn og unge med kr 400 mill.

Av dette har kr 368,5 mill. samband med koronasituasjonen i kommune. Det består av :

1. Auke rammetilskotet med kr 150 mill. knytt til tiltak retta mot sårbare barn og unge. Halvdelen av dette vil vere grunngitt med auka tilgjengelegheit i helsestasjons- og skulehelsetenesta. Den andre halvdelen av denne auken i rammetilskotet vil vere grunngitt med avlastnings- og aktivitetstiltak for barn og unge med store behov. Det blir lagt opp til særskilt fordeling.

2. Øyremerkte tilskot kr 53 mill. til ferie og fritidsaktivitetar (BFD sitt budsjett).
3. Øyremerkte tilskot kr 4 mill. til alarmtelefon for barn og unge (BFD sitt budsjett)
4. Øyremerkte tilskot kr 170 mill. (KD sitt budsjett) for å leggje til rette for at elevar kan ta igjen tapt progresjon på skulen i samband med virusutbrotet og å hindre fråfall i skulen. Denne løyvinga blir fordelt mellom kommunane (kr 126 mill.), fylkeskommunane (kr 35,5 mill.) og frittstående skular (kr 8,5 mill.).

b) Digitalisering i skulen med kr 140 mill.

Det er framlegg om å auke løyvinga til digital undervisning i kommunar med kr 80 mill. Auken i løyvinga blir gitt til tiltak i kommunar som har utfordringar med overgangen til digital undervisning i samband med virusutbrotet. Tiltaket er mellombels og knytt til virusutbrotet.

Det er dessutan framlegg om å auke løyvinga til innkjøp av digitale læremiddel med kr 60 mill. Som følge av virusutbrotet har det i mange kommunar vore nødvendig å ta i bruk fleire digitale læremiddel. Tilskotet er mellombels og knytt til virusutbrotet.

c) Tilskot til fastlegar

For å sikre rekruttering og stabilitet i fastlegeordninga er det framlegg om å endre innrettinga på basistilskotet. Endringa blir innført med verknad frå 1. mai 2020. Det er framlegg om at kommunane blir kompensert gjennom auka rammetilskot på kr 233,3 mill. i 2020 (heilårsverknad kr 350 mill.).

I tillegg til å styrke basistilskotet er det framlegg om å innføre eit grunntilskot frå 1. mai 2020. Det er framlegg om at kommunane blir kompensert gjennom auka rammetilskot på kr 33,3 mill. i 2020 (heilårsverknad kr 50 mill.).

Det er framlegg om å auke øyremerkte tilskot (kapittel 762) med kr 80 mill. for å kompensere kommunane for meirutgifter til dekning av inntektstap for fastlegar som handterer Covid-19. Dette vil vere i samband med at legar under legearbeid er blitt smitta av koronaviruset og difor må ut av jobb og i karantene.

d) Tilskot til smitteverntiltak med kr 50 mill.

Det er framlegg om å auke øyremerkte tilskot (kapittel 765) med kr 50 mill. til kommunane knytt til arbeid med særleg utsette grupper under virusutbrotet. Dette omfattar personar i rusmiljøet, ROP-pasientar og heimlause. Menneske som er rusavhengige og utan fast bustad er særleg utsette for smitte og sjukdom.

Av sum kompensasjon vist til for punkta a til d er kr 0,6 mrd. det som kan knytast direkte til koronasituasjonen i kommunane. Kompensasjon i rammetilskotet for auke i tilskot fastlegar (innretning basistilskot og nytt grunntilskot) frå 1. mai i år er difor ikkje rekna med i dette beløpet.

Arbeidsgruppe mellom staten og KS

Det er oppretta ei arbeidsgruppe mellom staten og kommunesektoren (KS) for å kartleggje dei økonomiske konsekvensane som virusutbrotet har hatt for kommunesektoren. Grappa skal leggje fram sin endelege rapport innan 1. april 2021, eventuelt med ein eller fleire delrapportar undervegs. Arbeidsgruppa skal gå gjennom kva for utgifter og inntekter som blir påverka av virusutbrotet, og gi eit overslag på kor mykje dei ulike utgiftene og inntektene utgjer.

Private og ideelle aktørar

Den samla kompensasjonen til kommunesektoren gjer at kommunane kan kompensere også private og ideelle aktørar for ekstrakostnader dei har hatt grunna virusutbrotet. Det er kommunen sjølv som fastset storleiken på kompensasjon, men det blir lagt til grunn at kommunane ikkje skal gjere urimeleg skilnad mellom verksemder med kommunal drift og verksemder som private driv på vegne av kommunen.

Kommuneopplegget for 2021 - generelt

Det er gitt signal om ein realvekst i dei frie inntektene for kommunane på mellom kr 1,6 mrd. og kr 2,0 mrd. frå 2020 til 2021. Veksten er rekna frå det inntektsnivået som pårekna i vedteke saldert budsjett for 2020, det vil seie før virusutbrotet. Ekstraordinære løyvingar i år knytt til virusutbrotet blir ikkje med i berekningsgrunnlaget frå 2020.

Den pårekna inntektsveksten er realauke. Priskompensasjon frå 2020 til 2021 vil difor kome som eit tillegg i inntektene. Prisindikatoren som blir nytta til priskompensasjon, vil bli kjent i statsbudsjettet til hausten.

Innlemming av øyremerkte tilskot i rammetilskotet kjem også som eit tillegg til realauken i dei frie inntektene.

Pårekna meirutgifter i 2021 knytt til den demografiske utviklinga er om lag kr 1,6 mrd. for kommunane. Av dette er kr 1,3 mrd. knytt til tenester som blir finansierte av dei frie inntektene for kommunane.

Pensjonskostnader

Det er i revidert nasjonalbudsjett for 2020 rekna med at pensjonskostnadene vil bli om lag kr 1,7 mrd. lågare enn lagt til grunn i statsbudsjettet. For 2021 er det rekna med at pensjonskostnadene vil auke med om lag kr 270 mill. meir enn pårekna lønsvekst. Det er stor uvisse knytt til overslaget for 2021. Vi har i beløpa for 2020 og 2021 lagt til grunn at kommunane sine pensjonskostnader utgjer 90 prosent av kommunesektoren sine samla pensjonskostnader.

Skjønstilskot

Basisramma blir fordelt av fylkesmennene mellom kommunane.

Basisramma for skjønstilskot til kommunane for heile landet blir redusert frå kr 950 mill. i 2020 til kr 850 mill. i 2021. Av reduksjonen på kr 100 mill., blir kr 89 mill. overført til innbyggjartilskot i inntektssystemet og i staden fordelt til kommunane etter dei faste kriteria. Kr 11 mill. blir sett av til departementet sine prosjektskjønnsmidlar.

Det kan for 2021 også bli endring i fordelinga av ramma mellom fylkesmennene.

Overgangsordninga INGAR tek ikkje omsyn til endringar i skjønstilskot.

Inntektssystemet

Ny delkostnadsnøkkel for grunnskule

Kr 1,3 mrd. av det øyremerkte tilskotet til innføring av lærarnorm til auka lærarinnsats på 1.-10.trinn er i 2020 innlemma i rammetilskotet. Desse midlane blir i 2020 fordelte særskilt i

rammetilskotet, med om lag same fordeling mellom kommunane som i 2019 når dei var øyremerkte.

Det er framlegg om ny delkostnadsnøkkel for grunnskule frå 2021. Det blir for 2021 lagt opp til å fordele halvdel av midlane særskilt og halvdel etter den nye delkostnadsnøkkelen. Frå 2022 er det planlagt å fordele midlane fullt ut etter den nye delkostnadsnøkkelen.

Kriteriet for innbyggjarar 6-15 år utgjer om lag 92 prosent av grunnskulenøkkelen. Dei andre kriteria består av busetjingskriterium (sone og nabokrets) og gradert basiskriterium. På bakgrunn av analysar av kommunane sine kostnader med innføring av lærarnorm, er det framlegg om å endre vektene på kriteria noko frå 2020 til 2021 i grunnskulenøkkelen. Kriteriet for innbyggjarar 6-15 år blir vekta noko opp. Kriteria for busetjing og gradert basiskriterium blir samla vekta tilsvarende ned.

Distriktsindeks

Distriktsindeksen er eit uttrykk for graden av distriktsutfordringar i ein kommune. Jo lågare indeks, jo større distriktsutfordringar og vice versa. Departementet har tidlegare gitt uttrykk for at distriktsindeksen ville bli gjennomgått og vurdert nærare til kommuneproposisjonen for 2021.

Distriktsindeksen blir blant anna nytta i utrekninga av distriktstilskot Sør-Noreg. Dette tilskotet omfattar også småkommunetillegget. Tilskotet blir gradert på grunnlag av indeksen. Lågare indeks gir større tilskot og vice versa.

Departementet har no gjort ei ny vurdering av indeksen. Det er framlegg om ny distriktsindeks med følgjande samansetjing:

SSB sin sentralitetsindeks (40 prosent vekt) som uttrykk for geografiske utfordringar, befolkningsvekst siste ti år (40 prosent vekt), sysselsetjingsvekst siste ti år (10 prosent vekt) og ein-sidig næringsstruktur (10 prosent vekt).

I framlegget er distriktsindeksen redusert frå noverande ni til dei fire nemnde indikatorane. Geografiutfordringane er vekta lågare og befolkningsendringane siste ti år høgare enn i det opphavlege framlegget, på bakgrunn av tilbakemeldingar frå kommunane i høyring.

I nytt inntektssystemutval, som regjeringa har oppnemnt våren 2020, skal det bli gjort ei heilskapleg gjennomgang av inntektssystemet. Departementet vil difor vente med å foreta endringar i distriktstilskot og småkommunetillegg til utvalet har kome med si utgreiing. Den same distriktsindeksen som er nytta i perioden 2017-2020 vil difor bli nytta inntil vidare. Den revidert distriktsindeksen blir med andre ord ikkje teke i bruk for 2021.

Inntektssystemet generelt

Det er ikkje framlegg om vesentlege endringar i inntektssystemet frå 2020 til 2021. Vi viser difor til omtale av inntektssystemet i vårt brev av 7. oktober 2019 til kommunane om statsbudsjett 2020.

Med helsing

Lars Sponheim

Gunnar O. Hæreid
assisterande fylkesmann

Dersom det er spørsmål til innhaldet i brevet, kan kommunane ta kontakt med Håvard Rød (55572143), Marit Lunde (57643005) eller Kåre Træen (57643004) hjå Fylkesmannen.

Dokumentet er elektronisk godkjent